

JAARVERSLAG 2009 ERFGOEDHUIS ZUID-HOLLAND

voor Provincie Zuid-Holland

Opzet

Dit Jaarverslag 2009 heeft een nieuwe vorm. Het is verdeeld in een hoofdstuk dat zo veel mogelijk de toekenning van boekjaarsubsidie door de PZH volgt, inclusief het zogenaamde Innovatiedeel. Daartoe zijn de door de PZH verlangde prestaties letterlijk (soms ook enigszins bekort) overgenomen uit de subsidiebeschikking voor het verslagjaar van 21 april 2009. Aangetekend wordt dat de wijze waarop de PZH haar prestaties voor 2009 formuleerde niet altijd praktisch of inzichtelijk blijkt. Inmiddels zijn dan ook in overleg tussen EGH en PZH de prestaties voor 2010 anders geformuleerd.

Ook de overige werkzaamheden worden genoemd. Er is een apart hoofdstuk voor de via de markt betaalde diensten.

BOEKJAARDEEL

AFDELING ERFGOEDEDUCATIE BUDGET € 131.500.-

Het oprichten van twee nieuwe Erfgoedsporen in 2009

Er werden 2 nieuwe *Erfgoedsporen* opgericht, in Leiderdorp en in Teylingen.

Het bereik van Erfgoedspoor zal toenemen tot tenminste 161 scholen, 572 groepen en circa 14.000 leerlingen

Het bereik van *Erfgoedspoor* was: 131 scholen, met 671 groepen en 15.683 leerlingen.

Informatie verstrekking door telefonische helpdesk, nieuwsbrieven, websites

Wij verzorgden een helpdesk erfgoededucatie die veelvuldig werd bevestigd. Samen met het veld werden ruim 50 werkbijeenkomsten belegd over *Erfgoedspoor*.

Er werden 4 digitale nieuwsbrieven uitgegeven. De websitepagina's voor erfgoededucatie op de EGH-portal en de speciale website voor *Erfgoedspoor* werden goed bezocht (de laatste met 10.014 bezoekers)

Stimuleren deelname aan Erfgoedspoor

Het traject *Erfgoedspoor* speelde binnen onze ondersteuning een leidende rol. De inzet richtte zich vooral op het oprichten van nieuwe *Erfgoedsporen*. Daarnaast werd ingezet op het verlengen van bestaande *Erfgoedsporen* of het verzelfstandigen daarvan. Ook werden bij bestaande *Erfgoedsporen* scholen en erfgoedinstellingen geworven die eerder nog niet participeerden.

Bij 3 bestaande *Erfgoedsporen* werd het project met een tweede fase van 4 jaar verlengd.

Dit feit werd op 24 juni in het monumentale stadhuis van Schoonhoven feestelijk gevierd met een presentatie van *Erfgoedspoor* aldaar.

Verzelfstandiging bestaande Erfgoedsporen door lokale teams te begeleiden

In alle teams werd geadviseerd over de mogelijkheden om op termijn zelfstandig te functioneren, onder meer door te wijzen op de regionale mogelijkheden die zich daartoe aandienen via RAS en 'cultuurnetwerkers'.

Het initiëren van nieuwe Erfgoedsporen wordt overgedragen aan de cultuurbemiddelaars

Dit kon nog niet gerealiseerd worden, de toenmalige cultuurbemiddelaars bleken nog niet toe aan deze taak.

Ontwikkelen van een netwerk van archeologen voor toelichting bij de leskisten archeologie

Begonnen werd met het afstoten van de archeologie leskisten en het overdragen ervan aan lokale archeologen, AWN-ers of een historische vereniging. In een volgende fase moeten deze zich het project eigen maken en gastlessen gaan verzorgen.

Overdracht Erfgoedspoor formule aan regio's en gemeenten

Daadwerkelijk overdracht vond nog niet plaats. Gemeenten en regio's werden wel voorbereid op deze overname, maar blijken daar nog niet klaar voor te zijn.

Adviseren van cultuurbemiddelaars en de RASSEN

Bij verschillende gelegenheden werden cultuurbemiddelaars en de RAS voorgelicht over erfgoededucatie. Er waren contacten met alle bemiddelaars. Ook werd deelgenomen aan het Platform CE en aan 'Culted'.

Clusters van betrokkenen kunnen erfgoededucatie inbrengen in de RAS

Dit ontplooiingsproces verloopt langzamer dan gewenst, het hangt samen met het tempo van de ontwikkeling van de RAS.

Ondersteunen en adviseren bij het ontwikkelen van onderwijsprojecten

De volgende adviezen werden verstrekt:

- Commissie Hoeksche Waard, ten behoeve van RAS- projectplan en – aanvraag;
- Gemeente Spijkenisse, erfgoededucatie in 'Erfgoedkwartier';
- DiEP/Dordrecht, inrichting nieuwe huisvesting voor erfgoededucatie;
- PAC, tav inrichting erfgoededucatie;
- PZH, tav opzet tentoonstelling Prehistorie, ism TGV Leiden;
- Oudshoorn Filmproducties, tav realisatie Film Landgoederen.

Het verzorgen van trainingen en cursussen, waaronder 'Met leerlingen aan de slag'

Er werden twee pilots gehouden voor de cursus Nascholing Canon van Nederland, in samenwerking met Entoen.nu: op 28 oktober in Reeuwijk, met 8 deelnemers en op 4 november in het Westland met 12 deelnemers. In Sliedrecht moest de nascholing worden gecancelled.

Erfgoedhuis onderzoekt de mogelijkheden voor de maatschappelijke stage bij 4 VMBO-scholen.

Het onderzoek 'Leren verbinden, verbindend leren' werd afgerond en gepresenteerd op 1 oktober. Het eindrapport werd aangeboden aan de Vereniging van Musea in Zuid-Holland en aan de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen. Scholen werden via de site gewezen op het rapport, dat is te downloaden.

Pilot in Schoonhoven, met digitale draager als spil van project erfgoededucatie

Deze is nog niet uitgevoerd.

Overige activiteiten/gegevens Afdeling Erfgoededucatie

Er werden 7 nieuwe Erfgoedsporen voorbereid.

PROVINCIAAL HISTORISCH CENTRUM BUDGET (€ 722.600.- INCLUSIEF ACTIVITEITENBUDGET € 172.500.-)

Werkbezoeken aan elk afzonderlijk RHC

Er zijn werkbezoeken afgelegd bij drie RHC's: Groene Hartarchieven, Regionaal Archief Leiden en Gemeente Archief Rotterdam. In verband met personeelwisselingen moesten de bezoeken aan de RHC's van Dordrecht en Delft over de jaarwisseling getild worden. Het PHC ondersteunde in ruime zin de ontwikkeling van alle 5 RHC's: Erfgoed Delft, Erfgoedcentrum DiEP, Gemeentearchief Rotterdam, Regionaal Archief Leiden en de Groene Hartarchieven.

Verdere uitbreiding van deelname in de website/databank www.geschiedenisvanzuidholland.nl

In 2009 zijn 2 collecties toegevoegd aan de database op de site: de beeldbank van het Gemeentearchief Schiedam en de museale collecties van MuSIP. De opname van de (voormalige) Geschiedenisbank Zuid-Holland werd voorbereid.

Een bijeenkomst met alle RHC's over lange termijn ontwikkelingen

Deze kon nog niet plaatsvinden omdat nog niet alle RHC's bezocht konden worden.

Twee bijeenkomsten met de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen over RHC-vorming

Bij 2 bijeenkomsten op 9 april en 29 oktober 2009 tijdens de ledenvergadering van de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen werd van gedachten gewisseld over RHC-vorming, met name over samenwerking met bibliotheken in het kader van Historie in de Bibliotheek, maar ook als het ging over het opvullen van de witte vlekken: de overdracht van archieven van gemeenten naar RHC's.

Minimaal drie studiebijeenkomsten over de RHC-doelstellingen

Er zijn 5 studiebijeenkomsten gehouden die gericht zijn op realisatie van de RHC-doelstellingen (publieksbereik, samenwerking, digitalisering): over Nieuwe Media (29/6), Open bronnen (14/10), Oorlogsmonumenten (20/10), Molens en Publiek (26/11) en (i.s.m. ProBiblio) over Historie in de Bibliotheek (19/6).

Agenderen van RHC-ontwikkeling binnen de RAS (onder meer door een presentatie van het PHC)

Het PHC heeft zich gepresenteerd in de 'RAS-waaiër' *VerRASsende ideeën*, die in 2009 verscheen en aan alle RASSEN is gezonden.

Onderzoek naar uitbreiding van het bereik van www.geschiedenisvanzuidholland.nl

Samen met het Nationaal Archief is geïnventariseerd is welke archiefcollecties moeten worden gedigitaliseerd.

Ondersteuning van (verdere) digitalisering van minimaal één 'Hollandcollectie' per jaar.

De digitalisering van de Collectie Duivenvoorde werd afgerond, die van polderreglementskaarten in gang gezet.

(Bredere ondersteunende kerntaken: zie hieronder)

Alle RHC's werken mee aan het 'verhalende' gedeelte van de website

Dit is gerealiseerd, alle vijf RHC's participeren.

Inventarissen en beeldbank RHC's zijn doorzoekbaar

Conform de gevraagde streefcijfers zijn bij 4 RHC's (Regionaal Archief Leiden, Gemeentearchief Rotterdam, Erfgoedcentrum DiEP, Erfgoed Delft) de inventarissen doorzoekbaar via de website. Van 3 RHC's is de beeldbank te raadplegen (Gemeentearchief Rotterdam, Regionaal Archief Leiden, Groene Hart Archieven). Ook de beeldbank van Schiedam is toegevoegd in 2009, maar het Stadsarchief Schiedam is geen RHC)

Verbreiding website/databank www.geschiedenisvanzuidholland.nl

Veel energie is gestoken in verbetering van zoekmogelijkheden en versterking van het redactionele deel, onder meer door de website te verbinden met andere erfgoedinstellingen dan archieven, zoals de Zuid-Hollandse musea.

De inhoud werd versterkt met twee nieuwe thema's: *rouw/begraven* en *Fort Wierickerschans*.

Het eerste met verhalen en bijzondere afbeeldingen in het kader van het Jaar van de Tradities. Nieuw was ook dat werd samengewerkt met de Zuid-Hollandse musea, waaronder de Lakenhal, het Belasting- en Douanemuseum en het Streekmuseum Krimpenerwaard.

Binnen het provinciaal Themajaar 2009 stond Fort Wierickerschans op de website centraal. Met dit onderwerp is ook deelgenomen aan de Week van de Geschiedenis (thema: Oorlog en Vrede).

Het bezoek van de website steeg mede als gevolg van deze inspanningen tot 110.000, een stijging van ruim 80 % ten opzichte van 2008. Dit is (deels) het resultaat van veel aandacht voor Search Engine Optimization (SEO): het verbeteren van de doorzoekbaarheid door zoekmachines zoals Google, die het mogelijk maakt dat de inhoud van de website beter wordt 'gevonden'.

Het uitvoeren van het project *Historie in de Bibliotheek*

Gestart werd met het aanpassen van de website www.geschiedenisvanzuidholland.nl voor dit project, onder meer door activiteiten en nieuws op te nemen van Historische Informatiepunten (HIP's) in bibliotheken.

Daarnaast werd de ontwikkeling ondersteund van Historische Informatiepunten, onder meer door een op maat gemaakte training op archiefgebied te ontwikkelen voor bibliotheekmedewerkers. Het PHC trof voorbereidingen samen met de betrokken archiefdiensten- voor trainingen in 2010 in de bibliotheken Zuid-Hollandse Delta en bibliotheek Oostland. Bij dit alles werd samengewerkt met Pro Biblio.

Vier keer per jaar zullen digitale Nieuwsbrieven worden uitgebracht

Er zijn 4 digitale Nieuwsbrieven verschenen.

Publicaties ter verbreiding van actieve belangstelling cultuurhistorie van Zuid-Holland

Er werden 22 publicaties van diverse aard verzorgd die bijdroegen aan de verbreiding van de actieve belangstelling voor de cultuurhistorie in Zuid-Holland: het magazine *Romeinen en de Limes in Zuid-Holland*, brochures over het PHC en *Exposities en Ieskisten*, een artikel in *Museumpeil*, *Handleiding Musea*, vier nieuwsbrieven en 13 persberichten, waarvan negen werden verspreid bij te noemen 35 exposities. In de praktijk zorgden de persberichten voor veel aandacht in de lokale en regionale media. Samen met de erfgoedhuizen van Utrecht en Noord-Holland werd de uitgave voorbereid van een nieuw deel in de 'Op zoek..'-reeks: *Op zoek naar het historische landschap*.

35 reizende exposities, inclusief ondersteuning

3 x *Molens in Zuid-Holland* (OB Hardinxveld/G, HIP/OB Rijswijk, Oudheidkamer Ridderkerk)

2 x *Blauwe ader van de Bollenstreek* (De Zwarte Tulp Lisse, HH Rijnland Leiden).

1 x *Gebouwd Hollands Erfgoed* (gemeentehuizen Westland/Naaldwijk).

3 x *Holland ze zeggen* (Gemeentehuizen Bernisse/Abbenbroek, De Noord Amsterdam, Trompenburg Rotterdam).

6 x *Zuid-Hollanders en het water* (Waterkenniscentrum Delft, Leiderdorps Museum 2 x, De Veste Hellevoetsluis, Gem. hs. Brielle, Gem. hs. Sliedrecht).

1 x *Rijzend water* (De Veste Hellevoetsluis).

5 x *De Romeinen in Zuid-Holland* (Hist. Mus.Voorschoten, Biesboschcentrum, 3x, OB Maassluis).

5 x *Landgoederen en Buitenplaatsen* (DOK Delft, Stadsbouwhuis Leiden, Gem. hs. Ridderkerk, gem. hs. Lansingerland / Berkel/R, HHRijnland).

8 x *De Romeinen en de Limes in Zuid-Holland* (Wierickerschans, OB Capelle/Y, OB AlphenadRijn, , OB Noordwijk, OB Katwijk, OB Nieuwkoop, Gem. hs.. Ridderkerk, OB Oegstgeest), Archeon, remake, heeft hele seizoen gestaan)

Eén expositie/presentatie over de Romeinen/Limes in kader Themajaar

Er is een expositie *De Romeinen en de Limes* ontwikkeld en opgenomen in het tentoonstellingschema van het Erfgoedhuis. De expositie was ook te zien bij het afsluitend symposium over het Themajaar.

Advisering van erfgoedinstellingen t.a.v. publieksbereik

De helpdesk voor publieksbereik bij erfgoedinstellingen werd 228 keer bevroegd. Eenvoudig advies op maat werd in 29 gevallen gegeven.

Verzorgen van tenminste 10 cursussen voor professionals en vrijwilligers

Er werden 11 cursussen verzorgd, met in totaal 118 deelnemers. Nieuw was dat ook bibliotheekmedewerkers werden uitgenodigd. Onderwerpen onder meer: *archiefbeheer (basis)*, *fotoarchivering*, *Oral History*, *ontwikkelen website*, *Encoded Archive Description (EAD)* en *rondleiden*.

Verzorgen van minimaal 10 in-company trainingen, presentaties en lezingen

Er werden 5 in-company trainingen gegeven, bij Stadsmuseum Zoetermeer, Streekmuseum de Hoekse Waard, Erfgoed Delft, Brandweermuseum Hellevoetsluis en Archief Bisdom Rotterdam. Daarnaast verzorgde het PHC 8 presentaties / lezingen: *Anders Oud Worden*, Rotterdam (5 januari); *Breed Welzijn Delft* (2 februari); *Bibliotheek Maassluis* (12 februari); *FNV-vrouwen, Lekkerkerk* (18 februari); *OB Nieuwerkerk* (24 februari); *Erasmus Universiteit* (maart); *HG Koudekerk* (16 november); over het PHC en EGH (oktober).

Vakinhoudelijke vernieuwing binnen de vaste boekjaarsubsidie

Er is een digitale Canon van ZH gepresenteerd. Verder is bij zoveel mogelijk voorlichting, ondersteuning en informatie veel aandacht besteed aan digitalisering, Oral en Living History, Erfgoed van de Oorlog, regionale en lokale canons, volkscultuur en dergelijke. Zie ook 'Open Bronnen' in het Innovatiedeel.

Digitalisering voor vergroting publieksbereik

Een cursus Encoded Archive Description (EAD) werd verzorgd op 28/10; 11/11; 26/11 en 17/12. Er waren 10 deelnemers van 4 instellingen. Zie ook 'Open Bronnen' in Innovatiedeel.

Activiteitenbudget PHC

Onderhoud, beheer en uitbreiding www.geschiedenisvanzuidholland.nl

De zoekfunctie werd uitgebreid, de Geschiedenisbank afgebouwd en voorbereid op opname in www.geschiedenisvanzuidholland.nl. Deze laatste werd aangepast aan *Historie in de Bibliotheek*.

Intensivering samenwerking RHC's, o.a. door uitbreiding aantal doorzoekbare collecties

Zie boven bij: 'Twee bijeenkomsten met de Kring, etc.' en 'Inventarissen en beeldbank RHC's zijn doorzoekbaar'

Het doorzoekbaar maken van museale collecties

De Zuid-Hollandse data uit de museale database Musip (www.musip.nl) zijn toegevoegd aan de zoekfunctie op www.geschiedenisvanzuidholland.nl en daardoor toegankelijker voor een breed publiek.

Integreren van de geschiedenisbank Z-H en Musip

Zie boven

Historie in de bibliotheek: portal voor bibliotheek en bezoekers

In overleg met de Projectgroep Historie in de Bibliotheek is de website www.geschiedenisvanzuidholland.nl aangepast voor gebruik als portal voor Historische Informatiepunten HIP's) in bibliotheken. De uitvoering is mede geschied in het kader van 'Innovatie' (zie aldaar).

Verspreiding informatie over PHC-werkzaamheden

Er werd een nieuwe folder uitgebracht. Twitter en Flickr werden actief ingezet als communicatiemiddel.

Beheer, onderhoud en ontwikkeling reizende tentoonstellingen

Betreft beheer en onderhoud van negen exposities, waarvan er in 2009 één nieuw werd ontwikkeld: *Romeinen en de Limes in Zuid-Holland*.

Ondersteuning overbrenging kleinere collecties naar RHC's

Met steun van het PHC werden de archiefcollecties van Voorschoten en Hillegom overgebracht naar het Regionaal Archief Leiden.

Digitaliseren van aantal 'Hollandse' collecties

De digitalisering van de deelcollectie Kasteel Duivenvoorde werd afgerond; in gang gezet: digitalisering Polderreglementskaarten.

Medeorganisatie 'Hollanddag en activiteiten rond de 'Hollandprijs'

Er is meegewerkt aan de voorbereiding van de 'Hollanddag' (10 oktober), bijgedragen aan de organisatie en presentatie van deze dag alsmede de jurering en het uitreiken van de 'Hollandprijs'.

Ondersteuning tijdschrift 'Holland'

Het tijdschrift *Holland* (waarin betrokken amateur en professionele historici over 'Hollandse' onderwerpen publiceren) verschijnt 4x per jaar en is belangrijk voor de kwaliteit van de provinciale, regionale en lokale geschiedbeoefening. Daarom wordt het tijdschrift waar mogelijk ondersteund. Met de redactie is gewerkt aan de voorbereiding van de digitalisering van 60 jaargangen.

Digitaliseringproject met historische vereniging Holland

Samen met de Historische Vereniging Holland, de redactie van het tijdschrift *Holland* en de Koninklijke Bibliotheek is de digitalisering van 60 jaargangen *Holland* (+ voorlopers) voorbereid en zijn afspraken gemaakt voor uitvoering in 2010.

Samenwerking rond 'Hollandse Genealogische Databank' (Hogenda)

Hogenda is de genealogische databank van *Ons Voorgeslacht* de ZH'se vereniging voor Genealogie. PHC bevorderde de aandacht voor Hogenda vooral op de site www.geschiedenisvanzuidholland.nl.

Organiseren van cursussen en studiedagen

Voor de georganiseerde cursussen en studiedagen: zie boven.

Overige activiteiten/gegevens Provinciaal Historisch Centrum

De afbouw van het Museumconsulentschap en het verbreden van de taken van consulenten vanaf 2010 werd tijdig in gang gezet.

MONUMENTENWACHT BUDGET € 307.800.-

Er zullen tenminste twee digitale nieuwsbrieven worden uitgebracht

Er zijn 2 digitale nieuwsbrieven uitgebracht.

Uitvoeren bouwkundige inspecties van rijks-, provinciale en gemeentelijke monumenten

Er zijn 1093 inspecties verricht. De eerste van drie tariefsverhogingen is doorgevoerd. Inzet provinciale subsidie voor alleen rijksmonumenten is nog in een overgangssituatie.

Verrichten van eenmalige inspecties

Er zijn 55 eenmalige inspecties, merendeels aankoopinspecties, verricht.

Verzorgen van een onderdeel van de jaarlijkse NRF-cursus voor makelaars

Medewerkers hebben het betreffende onderdeel uitgevoerd, op 15 juli te Delft.

Invoering rapportgenerator Inspectio

Inspectio is ingevoerd. In overleg met Monumentenwacht Nederland is veel tijd besteed aan het oplossen van aanloopproblemen en het gebruiksvriendelijker maken van de software.

Overige activiteiten/gegevens Monumentenwacht

De interne organisatie werd gewijzigd. Er werden twee werkunits gecreëerd, één voor Inspecties en één voor Meerjarenonderhoudsbegrotingen, elk onder leiding van een senior medewerker.

Er is een eerste stap gezet in de aanpassing van de tarieven en tariefstructuur. Vanwege de verhoging hebben 20 abonnees opgezegd.

Er zijn geen (bijna) ongelukken gemeld.

De Monumentenwacht was begin 2009 onderbezet door vertrek van medewerkers. Gaande het jaar kon de benodigde sterkte weer worden bereikt door aanstelling van nieuwe collega's.

PROVINCIAAL STEUNPUNT MONUMENTENZORG EN ARCHEOLOGIE BUDGET € 182.400.-

In 2009 worden 6 digitale nieuwsbrieven uitgegeven (3 monumentenzorg, 3 archeologie)

Er werden 3 nieuwsbrieven voor monumentenzorg en cultuurlandschap uitgegeven en 2 voor archeologie. Daarnaast een aantal zogenaamde Nieuwsflitsen, waarvan 2 voor monumentenzorg en cultuurlandschap en 3 voor archeologie.

Organiseren van informatiebijeenkomsten voor gemeenteambtenaren MoMo en Wabo

De cursusdag Actualiteiten en Ontwikkelingen 2009 stond voor het grootste deel in het teken van de Modernisering van de Monumentenzorg.

Het van kracht worden van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) werd uitgesteld tot medio 2010 en daarmee ook de beoogde bijeenkomst. Onduidelijk is welke nadelige gevolgen de wet heeft voor de vergunningverlening van gemeentelijke monumenten en hoe die via aanvullende gemeentelijke regelgeving kunnen of moeten worden opgevangen.

De telefonische en digitale helpdesk is tenminste 20 uur per week beschikbaar

De helpdesk was gemiddeld genomen de aangegeven tijd beschikbaar, de resultaten waren:

	<i>gem.</i>	<i>overh.</i>	<i>p.i.</i>	<i>bedr.</i>	<i>part.</i>	<i>totalen</i>
consult	82	48	34	10	5	179
afstemming	34	49	104	12	3	202
deskundigheidsbevordering	76	68	12	6	14	176
project	2	4	4	0	0	10
<i>totalen</i>	<i>194</i>	<i>169</i>	<i>154</i>	<i>28</i>	<i>22</i>	<i>567</i>

37% van de helpdeskvragen was archeologie-gerelateerd.

Maandelijks spreekuur voor gemeenten over archeologische aangelegenheden

In overleg met de Provincie Zuid-Holland werd besloten dit spreekuur eerst in 2010 aan te vangen.

Deelname aan gezamenlijk Limes-project met Landschapsbeheer Zuid-Holland en Kunstgebouw

Kunstgebouw was leider van het project *Kunst langs de Limes* en werkte voor ontwikkeling en uitvoering samen met Landschapsbeheer Zuid-Holland en het Erfgoedhuis. Er was een projectgroep die 6 x bijeen kwam. Op 19 juni werd een aantal locaties langs de Limes bezocht om twee plekken te selecteren waar kunstwerken zullen worden geplaatst. De twee geselecteerde locaties werden: Fort Wierickerschans te Bodegraven en de steenfabriek Nieuw Werklust te Rijnwoude.

Vervaardiging brochure over de Limes/handleiding implementatie Limes in gemeentelijk beleid

Als handreiking voor Limes-gemeenten schreef Daniëlle Koot haar masterscriptie bij het Erfgoedhuis. Zij werd begeleid door Jan Kolen van de Vrije Universiteit Amsterdam en Onno Helleman. De scriptie vormde de basis voor de Handreiking *Ken je grenzen*, die werd samengesteld door Channa Cohen Stuart. Redactie Onno Helleman en Janneke Plas. De Handreiking werd in geprinte vorm verspreid tijdens het afsluitende symposium van themajaar de LIMES. Het betrof een webpublicatie die geregeld wordt gewijzigd en aangevuld en via de website van het Erfgoedhuis is te downloaden.

Bezoeken van 20 gemeenten met doel van integratie van cultuurhistorie in ruimtelijke processen

Overleg, presentaties, werkbezoeken (17 gemeenten)

Overleg, presentaties en werkbezoeken (wethouders en/of ambtenaren cultuurhistorie) zijn afgelegd bij de gemeenten Bergambacht, Binnenmaas, Cromstrijen, Delft, Leerdam, Leiden, Leiderdorp, Korendijk, Nieuwerkerk, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oud-Beijerland, Rotterdam, Rijnwoude, Strijen, Voorschoten en Zwijndrecht.

Gemeenten Binnenmaas, Cromstrijen en Korendijk/ commissie cultureel erfgoed en molens (3 gemeenten)

Deze gemeenten werden ondersteund bij het formuleren van beleid ten aanzien van een intergemeentelijke commissie cultureel erfgoed (overleg wethouders, taak en samenstelling van de commissie, intergemeentelijke samenwerking, werving en selectie van leden) en stelde de beleidsdocumenten en voorstellen op voor de colleges van B&W en de gemeenteraden.

Daarnaast heeft Erfgoedhuis Zuid-Holland samen met de gemeenten een haalbaarheidsonderzoek voorbereid naar het opschalen van de beheersstichting van molens in de Hoeksche Waard.

Gemeente Noordwijkerhout | voorlichtingsavond eigenaren potentiële gemeentelijke monumenten (1 gemeente)

De gemeente Noordwijkerhout is ondersteund bij de aanwijzingsprocedures voor gemeentelijke monumenten door het bieden van inhoudelijke reacties op ingediende zienswijzen.

Op 18 mei werd een informatieavond georganiseerd voor eigenaren van potentiële gemeentelijke monumenten. Onno Helleman gaf een presentatie over het gemeentelijke aanwijzingsbeleid, subsidiemogelijkheden en de consequenties van de aanwijzing voor de eigenaren.

Gemeente Delft, Netwerkbijeenkomst strategische monumentenzaken, 29 mei en 16 oktober (1 gemeente)

Met de gemeente Delft is binnen het kader van het Netwerk strategische monumentenzorg regulier overleg. In het verslagjaar waren er bijeenkomsten op 29 mei en 16 oktober.

Gemeente Noordwijk | informatieavond gemeentelijk erfgoedbeleid (1 gemeente)

Het steunpunt heeft de gemeente Noordwijk geadviseerd over integraal erfgoedbeleid, onder meer het opstellen van een gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart en het formuleren van archeologiebeleid. In het verlengde hiervan heeft het steunpunt medewerking verleend aan een informatieavond over gemeentelijke erfgoedbeleid op 15 oktober. Marc Laman voorzag de gemeente van de benodigde informatie. Andries Ponsteen fungeerde als gespreksleider en Channa Cohen-Stuart als panellid.

Gemeente Voorschoten | actualisering gemeentelijk erfgoedbeleid (1 gemeente)

Het steunpunt adviseerde de gemeente Voorschoten over de actualisering van het gemeentelijk erfgoedbeleid. Er is tweemaal een overleg geweest met de adviescommissie LEP (Lokaal Erfgoed Platform), de gemeenteambtenaar en de extern adviseur. Het beleid werd op 17 december door de gemeenteraad vastgesteld.

Gemeente Rijnwoude | Scheepjeskerk (1 gemeente)

De gemeente heeft aan het steunpunt gevraagd om als toehoorder aanwezig te zijn bij twee hoorzittingen tussen gemeente, Bisdom, Bond Heemschut & Cuypersgenootschap inzake verzoek van laatste twee genoemde partijen om de Scheepjeskerk op de gemeentelijk monumentenlijst geplaatst te krijgen.

Bouwplanbesprekingen (2 gemeenten)

Bespreking restauratie en verbouw boerderij Oost-Leeuwenstein te Puttershoek (gemeente Binnenmaas), d.d. 18 februari. Bespreking restauratie en verbouw boerderij aan de Kreupeleweg 40 te Klaaswaal (gemeente Korendijk), d.d. 13 mei.

Regioprofielen Zuid-Holland

Het Erfgoedhuis was vertegenwoordigd (Marc Laman) in de begeleidingsgroep Regioprofielen Cultuurhistorie Zuid-Holland. Er zijn tien bijeenkomsten geweest waarin 16 regio's zijn behandeld en besproken.

Veenweideconvenant Gouwe Wiericke (8 gemeenten)

Voor het centraal in het Veenweidegebied van het Groene Hart gelegen gebied Gouwe Wiericke (gemeenten Alphen aan den Rijn, Bodegraven, Reeuwijk en delen van Boskoop, Gouda, Vlist, Waddinxveen en Woerden) wil de provincie Zuid-Holland samen met andere overheden en maatschappelijke partners een zogenaamd veenweideconvenant vaststellen. In het convenant wordt een integrale, samenhangende aanpak van in het gebied spelende problemen en opgaven geformuleerd. Het Erfgoedhuis Zuid-Holland (Onno Helleman) is de maatschappelijke organisatie die de belangen van cultuurhistorie vertegenwoordigt.

In 2009 waren er zes bijeenkomsten en wel op 17 maart, 9 juni, 15 juni, 28 juli, 7 september, 9 december.

Verzorgen....communicatieToolkit Archeologie Zuid-Holland en de Provinciale Onderzoeksagenda (POa).

Bij bezoeken aan gemeenten (of wanneer een nieuwe ambtenaar archeologie bij een gemeente aantreedt), wordt altijd nagegaan of men de beschikking heeft over een Toolkit en wordt daarin zo nodig voorzien.

Over het organiseren van één of meerdere voorlichtingsbijeenkomsten voor gemeenteambtenaren over de POA is overleg gaande met de provinciaal archeoloog.

Activiteiten ondersteuning archeologie voor gemeenten

Hieronder volgen een aantal prestaties van gemeenten die in percentages zijn uitgedrukt. Van de 62 niet-vergunninghoudende gemeenten ontwikkelen 33 (53%) hun beleid (nog) niet met ondersteuning van EGH. In die zin zijn de beoogde percentages niet realiseerbaar gebleken voor EGH. Daarnaast is er een aantal gemeenten waar tot op heden geen gehoor is gevonden voor het ontwikkelen van archeologiebeleid. Daar waar EGH gemeenten begeleidt, verloopt het ontwikkelen en vaststellen van archeologiebeleid (mede door de politieke besluitvorming en de planschadediscussie) langzamer dan verwacht. Aan de na te streven doelen onder de punten 6 tot en met 9 komt men in de regel pas toe nadat het archeologiebeleid is ontwikkeld en vastgesteld. Alle gemeenten zijn telefonisch benaderd waar het ging om archeologie. EGH heeft naast deze individuele benadering ook voor een 'regionale benadering' gekozen, waardoor gemeenten ook bereikt worden en waarvan hieronder verslag wordt gedaan.

Bij niet vergunninghoudende Zuid-Hollandse gemeenten hebben gesprekken/presentaties plaatsgevonden.

Gesprekken: 100%, presentaties 66%. Maar zie ook onder 'regionale benadering' hieronder.

90% van..gemeenten... ondersteund bij aanbesteding van vervaardiging van beleidsadvieskaarten

Gerealiseerd bij 35%. Maar zie ook onder 'regionale benadering' hieronder.

90% van..gemeenten... ondersteund bij opstellen van uitgangspuntennotities/beleidsnota's archeologie

Gerealiseerd bij 43%, via second opinion 16%. Maar zie ook onder 'regionale benadering' hieronder.

75% van..gemeenten... geadviseerd inzake aanpassing van bestemmingsplannen en het vergunningenstelsel

Zie hierboven bij beleidsadvieskaarten en uitgangspuntennotities. Maar zie ook onder 'regionale benadering' hieronder.

75% van..gemeenten... geadviseerd inzake... monumentenverordening en.. de gemeentelijke adviescommissie

Gerealiseerd bij 20%. Maar zie ook onder 'regionale benadering' hieronder.

75% van..gemeenten... geadviseerd inzake aanpassen van de organisatiestructuur van het ambtelijk apparaat

Niet gerealiseerd. Maar zie ook onder 'regionale benadering' hieronder.

75% van..gemeenten... actief geadviseerd inzake interne en externe communicatie.

Niet gerealiseerd. Maar zie ook onder 'regionale benadering' hieronder.

Regionale benadering (toevoeging)

Door regionale benadering kon een groot aantal gemeenten ondersteund worden bij het ontwikkelen van archeologisch beleid.

Regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Voor acht van de elf gemeenten in de regio (*Giessenlanden, Gorinchem, Graafstroom, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Liesveld, Nieuw-Lekkerland en Zederik*) heeft het steunpunt actieve begeleiding geleverd bij:

- het opstellen van de regionale archeologische waardenkaart (BAAC)
- het opstellen van een regionaal archeologiebeleid
- het opstellen van erfgoedverordeningen
- de inbedding en het traject richting de diverse college's van B&W (de gang naar de raad is gaande).

Met *Alblasserdam* zijn de eerste contacten gelegd. De gemeente is geïnformeerd over de rol van de gemeente in het nieuwe bestel. Resteren in deze regio de gemeenten *Papendrecht en Sliedrecht*.

Regio Hoeksche Waard

Alle vijf gemeenten in de regio (*Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland en Strijen*) zijn actief begeleid bij:

- het opstellen van de archeologische waardenkaart (ADC-Heritage);
- het opstellen van een regionaal archeologiebeleid;
- bij het opstellen van erfgoedverordeningen.

Het geformuleerde beleid wordt voorgelegd aan de stuurgroep VROM van de Commissie Hoeksche Waard.

Regio Delf- en Schieland

Van de acht gemeenten in de regio hebben *Schiedam* en *Westland* in samenwerking met respectievelijk Rotterdam (BOOR) en Delft archeologiebeleid ontwikkeld.

De gemeenten *Lansingerland* en *Pijnacker-Nootdorp* werken samen en zijn actief begeleid door het steunpunt bij:

- het opstellen van de archeologische waardenkaart (Delft);
- het opstellen van archeologiebeleid;
- het besluitvormingstraject richting gemeenteraad.

Gemeente *Maassluis* in ondersteund bij de aanbesteding van het laten vervaardigen van een archeologische waardenkaart (offertefase) en zal aansluitend worden ondersteund bij het vervolgtraject.

Met de gemeente *Zoetermeer* zijn gesprekken gevoerd en de gemeente is geïnformeerd over de rol van de gemeente in het nieuwe bestel. De gemeente Midden-Delfland heeft eigen archeologiebeleid en werkt samen met Delft.

Regio Goeree-Overflakkee

De vier gemeenten van de regio (*Dirksland, Goedereede, Middelharnis en Overflakkee*) werken samen en hebben een regeling met Rotterdam (BOOR). Er is een archeologische waardenkaart opgesteld en de archeologienota is door het steunpunt van commentaar voorzien.

Regio Gouwestreek

De gemeenten *Bodegraven* en *Reeuwijk* zijn in voorgaande jaren actief ondersteund door het steunpunt. De archeologische waardenkaart en de beleidsnota archeologie zijn in 2009 door de gemeente Reeuwijk vastgesteld. De gemeenten fuseren met ingang van 2011.

De gemeente *Boskoop* is in voorgaande jaren verschillende malen geïnformeerd en gewezen op de wettelijke taak van de gemeente. Tot op heden ontbreekt de politieke wil om archeologiebeleid te ontwikkelen.

De gemeente *Capelle aan den IJssel* heeft een samenwerking met Rotterdam (BOOR). Er is een archeologische waardenkaart en archeologiebeleid.

Met de gemeente *Waddinxveen* is een aantal gesprekken gevoerd en de gemeente heeft een uitgangspuntennotitie ontvangen. De gemeente is geïnformeerd over de rol van de gemeente in het nieuwe bestel. In 2010 wordt de gemeente wederom actief benaderd.

In 2009 werd de gemeente Zuidplas voorbereid, als resultaat van fusie van de gemeenten Moordrecht, Zevenhuizen-Moerkapelle en Nieuwerkerk aan den IJssel. De afzonderlijke gemeenten zijn in het verleden geïnformeerd door EGH en hebben een uitgangspuntennotitie ontvangen. Met het ontwikkelen van beleid wilde men wachten tot na de fusie.

Regio Duin- en Bollenstreek

Binnen de regio hebben de gemeenten *Leidschendam-Voorburg, Voorschoten, Wassenaar* gezamenlijk beleid ontwikkeld. Ook de gemeenten *Katwijk* en *Leiderdorp* ontwikkelen zelfstandig beleid. De gemeente *Noordwijk* werkt samen met Katwijk en de gemeente *Oegstgeest* met Leiden. De gemeente Noordwijk is door het steunpunt ondersteund bij het aanbesteden van de opdracht een archeologische waardenkaart te laten vervaardigen.

Het steunpunt heeft de gemeenten *Lisse* en *Teylingen* actief ondersteuning geboden bij het opstellen van archeologiebeleid. Het beleid is van Lisse is vastgesteld.

De gemeenten *Hillegom* en *Noordwijkerhout* hebben een archeologische waardenkaart, maar nog geen archeologiebeleid. Gesprekken met de gemeente zijn gevoerd en worden in 2010 voortgezet.

Regio IJsselmonde

Met de gemeente Zwijndrecht heeft een gesprek met de wethouder plaatsgevonden. Deze gemeente wordt samen met de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht en Ridderkerk in 2010 wederom benaderd.

Regio Krimpenerwaard

In 2008 heeft een presentatie plaatsgevonden voor de wethouders van de gemeenten in de regio (*Bergambacht, Krimpen aan den IJssel, Nederlek, Ouderkerk, Schoonhoven en Vlist*). Dit leidde in de gemeenten *Bergambacht* en *Schoonhoven* tot een vervolg. De gemeente *Bergambacht* heeft een uitgangspuntennotitie ontvangen. Met beide gemeenten was regelmatig contact over archeologie en archeologiebeleid.

Regio Rijnstreek

Met de drie gemeenten *Alphen aan den Rijn, Kaag en Brassem* en *Nieuwkoop* was contact. De gemeente *Kaag en Brassem* is actief ondersteund door middel van gesprekken, een uitgangspuntennotitie en bij het aanbesteden en opstellen van de archeologische waardenkaart. Met de gemeente *Zoeterwoude* zijn gesprekken gevoerd en is een uitgangspuntennotitie ontwikkeld.

Regio Voorne-Putten

De gemeenten in de regio Voorne-Putten (*Bernisse, Brielle, Hellevoetsluis, Spijkenisse en Westvoorne*) ontwikkelen gezamenlijk archeologiebeleid. Zij werken samen met de gemeente Rotterdam (BOOR).

Het ontwikkelen van een brochure over archeologiebeleid

Zie boven bij 'Brochure Limes'.

Het ontwikkelen van formats en informatie over werkwijzen.

Zie boven bij 'Brochure Limes'.

Onder aandacht brengen van goede voorbeelden van archeologiebeleid via de nieuwsbrieven en website

Zie boven bij 'Brochure Limes'. *Overige gegevens? website?*

Drie cursussen archeologie gemeenteambtenaren, studiedag amateurarcheologen...60 deelnemers.

Cursus Archeologie voor beginners

De cursus stond gepland voor 5 februari, maar heeft wegens gebrek aan belangstelling, geen doorgang gevonden.

Cursus Archeologie voor gevorderden

Datum 19 maart

Locatie Erfgoedhuis Zuid-Holland

Docent Heleen van Londen

Aantal deelnemers: 6

Aangezien de animo voor een meerdaagse basiscursus archeologie terugloopt, werd de overgang naar één cursusdag voorbereid.

Cursus Bouwen, ruimte en archeologie – de juridische aspecten van archeologiebeleid

Datum 19 november

Locatie Erfgoedhuis Zuid-Holland

Docenten Robert Luinge en Esther Wieringa

Aantal deelnemers: 15

Studiedag voor amateurarcheologen.... archeologische werkgroepen van historische verenigingen.

In overleg met vertegenwoordigers van de AWN is de studiedag doorgeschoven naar 2010..

Cursusdag voor 50 gemeenteambtenaren.. over 'Actualiteiten en Ontwikkelingen'

Cursusdag Actualiteiten en Ontwikkelingen vond plaats op 20 oktober in het Scheltemacomplex te Leiden en werd door het steunpunt onwikkeld in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Nationaal Restauratiefonds. De meeste aandacht ging uit naar Modernisering Monumentenzorg, Financiële regelingen.

Daarnaast verzorgde Maarten Koenders van de provincie Zuid-Holland een presentatie over de door de provincie opgestelde regioprofielen cultureel erfgoed. Tijdens het middagprogramma werden drie herbestemde gebouwen in Leiden bezocht: het Academiegebouw aan het Rapenburg o.l.v. Jan Dröge, de Nijverheidsschool aan het Galgewater o.l.v. architect Gerard Smit en het Scheltemacomplex o.l.v. architect Reinier Verbeek. Aantal deelnemers: 38. De cursus werd gewaardeerd op een 7,7.

Met projectbureau De Limes studiedag voor gemeenteambtenaren over de Limesgrammatica.

In opdracht van het Programmabureau de LIMES organiseerde het steunpunt in samenwerking met provincie Zuid-Holland en de gemeente Leiden het tweede gemeenteseminar de LIMES op vrijdag 11 december van 12.00 – 18.00 uur in het Scheltemacomplex Leiden. Het programma omvatte een drietal korte voordrachten, een workshopprogramma en naar aanleiding een forumdiscussie. Provincie Zuid-Holland greep het seminar aan om het themajaar 2009 *Leve de Limes* (en Fort Wierickerschans) officieel af te sluiten.

Frank Strolenberg (Projectbureau Belvedere) leidde het seminar. Voordrachten werden verzorgd door: Martin van Engelshoven-Huls, gedeputeerde ZH, over themajaar *Leve de Limes* (en Fort Wierickerschans), Jan Jaap de Haan, wethouder van Leiden, over Park Matilo en Channa Cohen Suart, senior archeologe Erfgoedhuis Zuid-Holland, over de handreiking voor Limesgemeenten *Ken je grenzen*.

De workshops werden geleid door Catherine Visser van DaF-architecten (de Limes ontwerpgrammatica), Jasper de Bruin van Universiteit Leiden (de Limes in het Kennisdomein), Edsard Kylstra, teamleider cultuurhistorie gemeente Utrecht (de Limes in het Publieke domein) en Theo van Wijk van het Initiatief Domplein 2013 (Samenwerken aan de Limes).

In het Forum hadden zitting Martin van Engelshoven-Huls (gedeputeerde Zuid-Holland), Jan Jaap de Haan (wethouder gemeente Leiden), Hans Vingerling (wethouder gemeente Katwijk), Marieke Berkers (architectuurhistorica en redactielid publicatie *De Limesweg*) en Channa Cohen Stuart (senior archeologe Erfgoedhuis Zuid-Holland). Het aantal deelnemers was 62.

Overige activiteiten/gegevens Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie

Themajaren

EGH ontwikkelde een speciaal Programma voor de provinciale themajaren, waaraan alle afdelingen input leveren. Het Steunpunt leidt dit.

Themajaar 2010 Leve de Vaarwegen en Waterlinies'

Aanvankelijk werd ook ingestoken op een opdracht door de PZH voor één of meer projecten.

Gaandeweg – de communicatie rond het Themajaar liet te wensen over - werd duidelijk dat hier helaas geen mogelijkheden waren. EGH heeft besloten op verschillende manieren deel te nemen: door opnieuw inzetten van bestaande diensten mbt 'water', door inzet te leveren voor projecten van anderen en door opdrachten van derden. Het ging om:

- veel aandacht op EGH-portal en www.geschiedenisvanzuidholland.nl
- project erfgoededucatie over Oude Hollandse Waterlinie voor drie cultuurbemiddelaars (Rijnstreek, Hollands Midden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden)
- expositie in bibliobus voor Pro Biblio
- idem educatief programma
- idem : een magazine
- inzet voor BICT te Leiden, voor 'Waterstratego'
- expertise voor GPS route van Vereniging Regio Water
- her-uitzending 'Varen als Toen'
- lespakket 'Monument van een schip'
- en onder voorbehoud: publicatie samen met uitgeverij 'Watermerk' en route samen met 'Te Voet'.

Als uitloper van het provinciale themajaar 2008 *Leve het Landgoed* werd van de hand van Marc Laman onder de titel *Buitenplaatsen onder druk* in het tijdschrift *Arcadië* (1ste Jaargang, nr. 2, pp. 8-13) een artikel gepubliceerd over de Buitenplaats- en landgoederenbiotoop.

Religieus Erfgoed

In 2009 werd het Platform Religieus Erfgoed Zuid-Holland (PRE ZH) opgericht. In het PRE ZH hadden in 2009 naast het EGH zitting: het Bisdom Rotterdam, de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Zuid-Holland, Stichting Oude Hollandse Kerken en de Vereniging van Beheerders van Monumentale Kerken in Nederland. Het PRE ZH kwam in 2009 op 23 januari bijeen. Het PRE ZH vervatte haar voornemens in een Activiteitenplan. Met de uitvoer van een aantal onderdelen van dit plan wordt in 2010 een begin gemaakt.

Derde Nationale Sluizendag

Zoals ieder jaar vond ook in 2009 de Nationale Sluizendag plaats. Op uitnodiging van de organisatie verzorgde het steunpunt (i.s.m. het Monumentenhuis Brabant) een presentatie over restauratie en financiering van watergerelateerde objecten en structuren. De Derde Nationale Sluizendag vond plaats op 27 september in de Grote Kerk te Gorinchem. Aantal deelnemers: 121.

Cursus Buitenkansen

De cursus Buitenkansen richt zich op het behoud door ontwikkeling van het landelijke gebied. Aan de hand van voorbeelden worden vragen beantwoord over de doorwerking van cultuurhistorie in ruimtelijke plannen, bestemmingsplannen en gemeentelijke structuurvisies. De cursus bestaat uit vier modules en wordt aangeboden door Landschapsbeheer Zuid-Holland.

Het steunpunt werkte samen met Landschapsbeheer Zuid-Holland aan opzet en invulling van de cursus, onder meer door het voordragen van geschikte docenten, het beschikbaar stellen van cursusruimte in het Erfgoedhuis en het verzorgen van een module door Marc Laman.

Aantal cursisten: 9

Cursus deskundigheidsbevordering monumentencommissies

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft van minister Plasterk de opdracht gekregen om de deskundigheid van leden van gemeentelijke monumenten- erfgoedcommissies te verhogen. De RCE werkt hierbij nauw samen met de provinciale steunpunten. De cursus wordt ontwikkeld door Fon Habets (RCE), Gerda ten Cate (Federatie Welstand), Simon van den Bergh (Gelders Genootschap) en Onno Helleman. De projectgroep kwam twee maal bijeen en wel op 9 april (o.l.v. Nico Nelissen te Arnhem) en 15 december. Op 25 september vond in de Oude Galixtuskerk te Groenlo een pilot plaats voor leden van monumentencommissies van een achttal gemeenten uit de Achterhoek. De pilot diende om het ontwikkelde format te testen. De pilot werd geëvalueerd en aan de hand van de bevindingen bijgesteld.

STAFAFDELING BUDGET € 621.400.-

Herzien van de website Erfgoedhuis

De portalwebsite van EGH werd vernieuwd, waarbij de klant centraal werd geplaatst, de mogelijkheden van web 2.0 in de nieuwe site werden geïmplementeerd. Daartoe werd een nieuw ontwerp gemaakt en nieuwe input geschreven, waarbij vooral in het oog springt wat het Erfgoedhuis voor verschillende doelgroepen doet. De reële bezoekcijfers werden in 2009 niet alleen gecorrigeerd voor spam-zoekmachines, maar ook langs de analyse van een extern bezoekprogramma gelegd, waardoor dubbeltellingen van serieuze bezoekers werden voorkomen. Het aantal unieke (en gefilterde) bezoekers per maand van de EGH-site stond in 2009 op gemiddeld op 3.200 per maand. Het totale aantal gefilterde bezoekers op de portal was in 2009 een kleine 40.000. Dit lijkt een lichte daling % t.o.v. 2008, maar de correctie van spammachines en buitenlandse zoekmachines die 's nachts de website bezochten is hier uitgefilterd. Het is dus een realistische weergave van het aantal geïnteresseerde bezoekers, die gemiddeld 4 pagina's bezochten bijna 3 minuten per keer op de site doorbrachten. Voortdurend werd de site gelinkt aan andere sites en in zoekmachines werd www.erfgoedhuiszh.nl proactief opgenomen.

EGH verzorgde ook de websites of – pagina's van enkele partners (Vereniging van Musea in

Zuid-Holland, Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen, Boerderijstichting Zuid-Holland, Stichting Geschiedschrijving Holland).

Er wordt meer ingezet op het overkoepelende merk Erfgoedhuis

Bij EGH werden voor de ondersteuning van verschillende doelgroepen nog verschillende 'merken' gevoerd. Het is gebleken dat klanten en doelgroepen zich langzamerhand meer herkennen in een kenniscentrum met één overkoepelende naam: Erfgoedhuis ZH.

Conform het Meerjarenplan werd in 2009 dan ook meer op dit merk ingezet, o.a. in de correspondentie (ook de digitale) en door verbreding van inzet van erfgoedconsulenten.

Informatie wordt zoveel mogelijk digitaal aangeboden

Het aantal digitale nieuwsbrieven van afdelingen werd uitgebreid. Dit resulteerde in nieuwe sitebezoekers en een stijging van verkoop van producten uit de webwinkel. Een overzicht van de verkoopcijfers via internet alsmede een overzicht van de site-bezoeken is als bijlage opgenomen.

Verzorgen coördinatie en marketing cursussen Erfgoedhuis

Het Erfgoedhuis verzorgde 25 cursussen en studiedagen voor professionals en vrijwilligers in het erfgoedveld. Er was aandacht voor archeologie voor (amateur)beginners en gevorderden, publiekaspecten van musea, basiscursussen voor erfgoedbeheerders, website-workshops en geschiedbeoefening. Uit evaluaties van de cursisten bleek over de gehele linie grote tevredenheid. Men was zeer te spreken over locatie, prijs, inhoud, docent, thema, begeleiding, syllabi en andere zaken. De bezettingsgraad was over de gehele linie 50%.

Overige activiteiten/gegevens Stafafdeling

In oktober is een nieuw relatiebeheer systeem op basis van Microsoft ingevoerd. Het systeem is een grote verbetering, al bleek nog veel tijd gemoeid met invoeringsproblemen.

Personeelszaken

In 2009 verlieten 4 medewerkers het Erfgoedhuis en traden 9 medewerkers in dienst. Bij de . Ultimo 2009 waren er 24 mannen en 20 vrouwen in dienst. Het ziekteverzuimpercentage was 4,95%.

De opheffing van het Museumconsulentschap en de bredere inzet van de betrokken consulenten werden voorbereid.

Public relations

Externe communicatie

Bij de volgende activiteiten trad het Erfgoedhuis extra in de publiciteit met persbericht, interviews en dergelijke (waar relevant staat tussen haakjes de betreffende afdeling. EE = Erfgoededucatie, PHC = Provinciaal Historisch Centrum, PSMA = Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie, ST = Staf).

- Op woensdag 24 juni ging in het monumentale raadhuis van Schoonhoven de tweede fase van het succesvolle educatietraject Erfgoedspoor van start. In aanwezigheid van vertegenwoordigers van erfgoedinstellingen en onderwijs uit Schoonhoven werd *Het Verhaal van Schoonhoven* ten doop gehouden (EE).
- Op maandag 29 juni vond de studiedag *Nieuwe Media in de Praktijk* plaats. Een kleine 100 deelnemers vanuit de erfgoedsector gingen in het Museum voor Communicatie in Den Haag aan de slag met nieuwe media (PHC).

- Tijdens de Erfgoeddag op 1 oktober jl. overhandigde directeur Andries Ponsteen het EGH-rapport over de relatie tussen maatschappelijke stage/brede school en de erfgoedwereld aan Maarten Schenk, directeur van het Haags Gemeente Archief (voor de Zuid-Hollandse archieven), en Frans Fox, directeur van het Belasting en Douanemuseum te Rotterdam (voorzitter van de Vereniging van Musea in Zuid-Holland) (EE, ST)
- De zesdelige Erfgoedhuis-documentaireserie *Varen als Toen* over Varend Erfgoed, die in de zomer van 2009 via TV West en TV Rijnmond werd uitgezonden, is op DVD verschenen. Tijdens de Provinciale Erfgoeddag op 1 oktober 2009 werd de DVD door directeur Andries Ponsteen overhandigd aan de gedeputeerde Martin van Engelshoven-Huls. Wekelijks keken gemiddeld 100.000-125.000 mensen, in totaal meer dan 1 miljoen (ST)
- Samen met de stichting Entoen.nu werd een cursus *Nascholing Canon van Nederland voor docenten primair onderwijs* georganiseerd in de regio's Midden – Holland (28 oktober), Westland (4 november). (EE)
- Op donderdagavond 15 oktober verzamelde zich in de Oude Jeroenskerk van Noordwijk een betrokken publiek dat samen met wethouder Ton van Rijnberk van gedachten wisselde over het monumentenbeleid van Noordwijk. Directeur Andries Ponsteen van het Erfgoedhuis was gevraagd de discussie in goede banen te leiden (PSMA,ST).
- Op 20 oktober werd in Gouda samen met het Nationaal Comité 4 en 5 mei een inspiratiemiddag *Verhalen bij Oorlogsmonumenten* gehouden. De middag had tot doel om historische verenigingen, archieven en musea te enthousiasmeren om persoonlijke verhalen op te tekenen die een relatie hebben met een oorlogsmonument. In Zuid-Holland zijn enkele honderden monumenten, maar vaak zijn de verhalen die erbij horen onbekend, zeker bij jongere generaties (PHC).
- Op 3 november 2009 verzorgde het Erfgoedhuis een workshop voor Beheer en behoud van Erfgoed van de Tweede Wereldoorlog, met als titel: *Zorg voor het kleine geheugen*. De bijeenkomst was speciaal voor beheerders van Zuid-Hollandse oorlogsmonumenten. De workshop vond plaats op het Fort Hoek van Holland. Tijdens deze workshop deden 'kleine beheerders' (minder dan één FTE) van WO II erfgoed specifieke kennis op over het behoud en beheer van bijzonder en kwetsbaar WO II erfgoedmateriaal (PHC).
- Om een groot publiek kennis te laten maken met archeologie komt er in het Archeon een *Provinciaal Archeologisch Centrum*. Op 22 oktober 2009 sloegen gedeputeerde Martin van Engelshoven en wethouder Robert Blom de eerste paal. De Provincie verleende Erfgoedhuis ZH in 2009 de opdracht voor een plan om het centrum in te richten (ST).
- Op donderdag 26 november 2009 vond in molen 'De Arkduif' in Bodegraven een studiemiddag over *Molens en Publiek* plaats. De studiemiddag was bedoeld voor moleneigenaren (stichtings- en verenigingsbesturen) die meer inzicht willen hebben in de verschillende mogelijkheden die er zijn om het publieksbereik aan hun molen(s) te vergroten (PHC).
- Op 12 november hebben de wethouder van integratie, Marion Suijker, en directeur Andries Ponsteen deelnemersbewijzen aan cursisten van *Thuis in Gouda* uitgereikt. Een enthousiast team bestaande uit de gemeente Gouda, Capabel Taal, Kunstpunt Gouda (de Werkschuit en de muziekschool), MuseumgoudA, Streekarchief Midden-Holland, Openbare Bibliotheek Gouda, het Verzetsmuseum Zuid-Holland en Sans Doute Présentations hebben gezamenlijk dit traject opgezet. *Thuis in Gouda* is gebaseerd op een succesvolle Rotterdamse formule, waarbij nieuwkomers inburgeren door bezoeken te brengen aan culturele instellingen in hun eigen stad (ST).
- In november 2009 werd de nieuwe website www.erfgoedhuis-zh.nl gelanceerd, die meer is afgestemd op de vraag van het veld en ook meer aansluit op provinciaal beleid (bijvoorbeeld RAS en Themajaren). De voorlopige bezoekcijfers zijn veelbelovend (ST).

- Officiële opening en sluiting van het Themajaar over de Romeinse Limes en Fort Wierickerschans. Daarbij werd op verzoek van PZH door het Erfgoedhuis op 11 december in het Scheltemacomplex te Leiden een slotsymposium georganiseerd over de toekomst van de Limes. Gedeputeerde Van Engelshoven-Huls was zowel bij de start als bij het slot aanwezig. (PSMA, PHC)

En verder:

- Werkbezoeken van studenten van *Erasmus Universiteit R'dam* (juni 2009) en van leerlingen van de PABO Twente (november 2009).
- *Open Monumentendag*, 12 september 2009, met rondleidingen en presentaties van EGH op de eigen locatie, en met een vertoning van de voorstelling over Willem van Oranje.
- *Verlichte Boerderijenroute in Hoeksche Waard en langs de Oude Rijn*, waar het Erfgoedhuis traditiegetrouw een deel van de verlichting levert.
- *De Ronde van Zuid-Holland*, waarin directeur en medewerker PR een bezoek brengen aan wethouders van alle Zuid-Hollandse gemeenten werd voortgezet. Bezoekt werden 15 gemeenten: Alblasterdam, Sliedrecht, Hendrik – Ido - Ambacht, Papendrecht, Kaag en Braassem, Noordwijkerhout, Dordrecht, Zwijndrecht, Gorinchem, Liesveld, Zederik, Leerdam, Waddinxveen, Giessenlanden en Hardinxveld Giessendam. Uit deze ronde vloeiden in veel gevallen vervolgvacatures voort, waaronder een aantal opdrachten.
- *Stappenplan toerisme voor culturele instellingen*. Deze service kwam voort uit het project *Schatkamers Versterkt!* dat in 2008 ten einde kwam. Erfgoedinstellingen kunnen een eenvoudige handleiding, om aantrekkelijke toeristische arrangementen samen te stellen, downloaden van onze website.
- De interne personeelskrant *Buizenpost* verzorgd door medewerker PR en directeur verscheen 3 keer.
- De directeur verzorgde 15 *lezingen en presentaties*.

Publicaties

- *cursusboekjes* voorjaar 2009 en najaar 2009
- relatiegeschenk: de *Provinciale Erfgoedagenda 2009*
- nieuwe *brochure* over leskisten voor het onderwijs en reizende exposities met erfgoedthema's.
- DVD met inlegboekje over *Varen als Toen*: een documentaireserie in zes afleveringen over varend erfgoed in deze provincie.
- digitale nieuwsbrieven van *EGH concern* en de afdelingen *Monumentenwacht*, *Provinciaal Historisch Centrum*, *Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie*, *Museumconsulentschap* en *afdeling Erfgoededucatie (BO en VO)*.

Projecten

Varend erfgoed

Ook in 2009 verzorgde het Erfgoedhuis diverse bijeenkomsten op het gebied van *Varend Erfgoed*. Het varend erfgoed-gedeelte van www.erfgoedhuis-zh.nl, ook te bereiken via www.varenalstoen.nl, is uitgebreid met een overzicht van museum- en historische havens in Zuid-Holland, een overzicht van de belangrijkste belangenverenigingen, stichtingen en instellingen op het gebied van varend erfgoed in Nederland, een beeldbank van aansprekende voorbeelden van varende monumenten in Zuid-Holland, een evenementenkalender voor nautische en maritieme evenementen en een uitbreiding van het gedeelte *Varen als Toen* naar ca. 25 schepen.

Het jaarlijkse symposium over een actueel onderwerp vond in het voorjaar van 2009 plaats in de Sleepboothaven van Maassluis plaats, aan boord van de Holland. Daar spraken eigenaren en betrokkenen hun zorg uit over hun opvolging: *Wie neemt het roer over?*. De problematiek die werd gesignaleerd is dat de jeugd te weinig aansluiting vindt bij restauratie- en behoudprojecten van schepen.

Thuis in Zuid-Holland

Drie jaar geleden is analoog aan het project *Thuis in Rotterdam* het project *Thuis in Zuid-Holland* opgezet. In 5 Zuid-Hollandse steden is in samenwerking met het ROC Zadkine een educatief programma ontwikkeld voor inwoners van allochtone afkomst in de steden Delft, Dordrecht, Gouda Schiedam en Leiden. Inburgeraars maken kennis met erfgoedinstellingen en de nationale geschiedenis. In 2009 werden in Delft en Gouda nieuwe inburgeraars in het zonnetje gezet bij het behalen van hun certificaat. Leiden werd voorbereid.

INNOVATIE

De Canon verankerd/Erfgoedspoor II Budget € 129.022.-

Structurele opname van de canon in de erfgoededucatie in het basis en voortgezet onderwijs in Zuid-Holland

Met de Provincie Zuid-Holland werd overeengekomen de capaciteit voor Erfgoedspoor te concentreren op het basis onderwijs. Zie hieronder.

Alle in het kader van Erfgoedspoor ontwikkelde educatieve projecten worden voorzien van Canonvensters.

De ruim 60 projecten die door de erfgoedinstellingen zijn ontwikkeld tbv het lokale Erfgoedspoor, zijn voorzien van de relevante canonvensters van de Canon van Nederland. Alle Erfgoedspoormenu's zijn daardoor 'Canonproof' geworden. Nieuwe projecten worden van meet af aan voorzien van de bijbehorende Canonvensters.

Voor Alphen a/d Rijn en Leerdam is gewerkt aan het zogenoemde *Verhaal van je eigen Woonplaats*. Bij deze Verhalen is door historici een uitgebreide scan van relevante Canonvensters toegevoegd. Dit geeft scholen, erfgoedinstellingen en gemeente een reeks aan nieuwe thema's die in de toekomst uitgewerkt kunnen worden tot nieuwe projecten in Erfgoedspoor.

Introduceren van de methode 'Geschiedenis in levenden lijve'

Het eerste historische personage dat tot leven werd gebracht was *Willem van Oranje*. Hij sprak een monoloog uit in de klas en discussieerde met leerlingen. De voorstelling werd 40 x geboekt.

Koppeling van de Canon met regionale Erfgoedagenda

Dit is een lange termijn doelstelling, die uitgaat van een door de RAS of regio beheerde zogenaamde regionale Erfgoedagenda. In 2009 had nog geen regio een dergelijke agenda ontwikkeld.

Een (Erf)goed Verhaal budget € 63.000.-

Het organiseren van een Provinciale Erfgoeddag

Op 1 oktober vond de tweede provinciale Erfgoeddag plaats, die dit jaar in het teken stond van de dynamiek en mobiliteit van erfgoed.

Deelnemers konden op verzoek meereizen met historische bussen en schepen en kregen een afwisselend programma aangeboden over de dynamiek van het erfgoed. Gedeputeerde Van Engelshoven heeft het ochtendprogramma geopend.

In het middagprogramma waren er 14 verschillende presentaties, die in kleinere groepen bezocht werden. Een greep daaruit:

- de economische waarde van erfgoed
- hoe pak je het publiek met 3d?
- de SS Rotterdam
- hoe leidt je de volgende generatie op?

De Erfgoeddag vond plaats op een locatie die alles met het thema te maken had, nl. het voormalige directiegebouw van de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij, dat zojuist was heropend na verbouwing.

Bekendheid bij erfgoedinstellingen met de nieuwste ontwikkelingen

Bij de workshops *Hoe pak je het publiek met 3d?* en *De economische waarde van erfgoed*, alsmede *Verhalenproject Drechtsteden* kregen de bezoekers zowel nieuwe technieken om erfgoed aan het publiek te presenteren voorgeschoteld als nieuwe methodes in communicatie en presentatie van thema's. Van drie geslaagde projecten in de provincie vonden wij de bedenkers bereid om erover te spreken en hun ervaringen te delen met andere erfgoedbeheerders.

Toerusting erfgoedinstellingen voor nieuwe behoud- en publiekstaken

Aan het einde van het ochtendprogramma heeft historicus en hoofdconservator van het Historisch Museum Rotterdam Paul van de Laar aan de bezoekers van de erfgoeddag een belangrijke overweging meegegeven:

'Want het bewaren van het verleden is geen vrijblijvende activiteit. Integendeel, we zadelen ons nageslacht op met onze erfgoedlasten. Nu heeft dat ook voordelen; want als we het goed doen, kunnen we de mensen na ons laten genieten van wat wij zorgvuldig hebben bewaard. Maar doen we het wel goed? Of zijn we te weinig kritiekloos en hebben we met zijn allen de neiging om te veel te willen bewaren.'

De deelnemers kregen nieuwe ideeën die leiden tot initiatieven gericht op 'verhoging van het publieksbereik': of het nu ging om het anders vertellen van het verhaal, om de collectie digitaal te presenteren, of om samen te werken met andere partijen, of om gidsen beter op te leiden: EGH bood deze dag diverse middelen aan om dat doel te bereiken.

Verhoging van kwaliteit van behoud van erfgoed

Door elkaar te ontmoeten, door de achterban ruim de gelegenheid te geven om te netwerken en door hen via lezingen en workshops allerlei aanknopingspunten te bieden zijn de bezoekers van de Erfgoeddag in het voordeel: ze kregen nieuwe ideeën, of ze werden gesterkt in hun visie op behoud van erfgoed, ze zagen dat ook elders hun vraagstukken spelen.

Vergroting publieksbereik erfgoed en erfgoedinstellingen

De ingevulde enquêtes gaven goed weer hoe de bezoekers van de erfgoeddag tegen zo'n jaarlijkse netwerkdag aankijken: ze waren unaniem positief en enthousiast over de opzet (plenair-netwerken-deelgebieden naar keuze). Iedereen is er nu van overtuigd dat de deuren naar buiten open moeten en dat een mooie collectie zonder publiek niets waard is.

Open Bronnen budget € 71.000.-

Voorlichtingsbijeenkomsten over EAD, open standaarden en open source

Op 14 oktober 2009 is een studiemiddag *Open Bronnen* georganiseerd over open standaarden, open source software en sociale media (w.o. EAD en Dublin Core). De bijeenkomst vond plaats in het Meisjeshuis/EGH te Delft; er waren 28 deelnemers.

www.geschiedenisvanzuidholland.nl dé portal, EAD of Dublin Core in 2012 > 50% instellingen in gebruik

Alle Zuid-Hollandse archieven, musea en historische verenigingen zijn op de site te vinden. Het PHC heeft in 2009 een EAD-cursus georganiseerd waarin vier archiefdiensten (10 deelnemers) participeerden: het Gemeentearchief Leidschendam-Voorburg, het Regionaal Archief Leiden, RHC Rijnstreek en de Lopikerwaard en Erfgoed Delft. Ook tijdens de basis cursus Beheer en Behoud van archieven en documentaire collecties in april 2009, werd de standaard Dublin Core uitgebreid behandeld.

EAD wordt nu gebruikt door het Nationaal Archief, Erfgoed Delft, Stadsarchief Vlaardingen en het Gemeentearchief Schiedam.

[De Zuid-Hollandse erfgoedinstellingen bekend met open standaarden en open source software](#)

Ter stimulering hiervan is tijdens de studiemiddag 'Open Bronnen' een pilot geïntroduceerd.

PHC begeleidt/adviseert instellingen die vraag/behoefte hebben aan inzicht en implementatie van open standaarden en sociale media in de organisatie. Tevens is begonnen met een pilot over dit onderwerp waaraan vier instellingen deelnemen. Het gaat om de historische vereniging Oud-Leiden, Streekmuseum Krimpenerwaard, Gemeentearchief Schiedam en het Regionaal Archief Leiden.

[Uitbreiding doorzoekbare erfgoedcollecties, e.d. van \[www.geschiedenisvanzuidholland.nl\]\(http://www.geschiedenisvanzuidholland.nl\)](#)

- alle RHC's werken aan het 'verhalende' gedeelte van de website mee, door verhalen en of afbeeldingen te leveren voor de website;
- bij de 5 RHC's werden er van 4 de inventarissen doorzoekbaar;
- van 3 RHC's is de beeldbank te doorzoeken (Groene Hartarchieven, GAR en RAL).

[Versteving erfgoednetwerken](#)

Door vrijwel alle hier aan de orde komende aspecten wordt bijgedragen aan versterking van de erfgoednetwerken in ZH. Dit gebeurt vooral op digitaal niveau door toegang tot de verschillende erfgoedcollecties, maar ook door informatieverstrekking, cursussen, studiedagen, etc.

[Versterking educatieve functie website door samenwerking met de bibliotheeksector](#)

De website is in het kader van het project *Historie in de Bibliotheek* aangepast voor onder meer optimalisering van de mogelijkheden voor educatief gebruik. In het kader van de voorbereiding van de website www.Cultuurmenu-zh is aan de educatieve functie echter beperkt inhoud gegeven omdat EGH vooreerst bij deze site willen aanhaken. Afstemming is gewenst.

[Een portal met digitale begeleiding biedt voor onderzoek door inzet van handleidingen e.d.](#)

Medio 2010 zal een onderdeel 'Zelf onderzoek doen' worden toegevoegd aan de website. Op deze manier worden bezoekers wegwijs gemaakt op het gebied van historisch onderzoek en het gebruik van archieven. De mogelijkheden van de archiefwizzard-applicatie zijn bekeken, maar deze bleek minder goed toepasbaar op www.geschiedenisvanzuidholland.nl Er is daarom gekozen om de zoekfunctie op de site eenvoudiger in het gebruik te maken, zodat een breed publiek op toegankelijke wijze kan kennismaken met de Zuid-Hollandse collecties.

[Een portal... een levendige community...Zuid-Hollandse geschiedenisvoor publiek en professionals](#)

De website /databank www.geschiedenisvanzuidholland.nl heeft een nog meer centrale rol gekregen binnen het PHC. Deze site, waarop de geschiedenis van ZH (provincie, regio's, gemeenten) en de daarmee verbonden erfgoedcollecties centraal staan, is in 2009 (o.m. in het kader van het project *Historie in de Bibliotheek*) verbreed door de koppeling tot stand te brengen met de Geschiedenisbank ZH en de database MusIP. Zie ook hierboven bij PHC.

BETAALDE DIENSTEN

AFDELING ERFGOEDEDUCATIE

Opdrachten

In opdracht van de cultuurbemiddelaars van de regio's Rijnstreek, Midden Holland en Alblasserwaard werd het VO-project Oude Hollandse Waterlinie ontwikkeld. Het lesmateriaal werd in het najaar aan de opdrachtgevers aangeboden op een bijeenkomst in Nieuwpoort waar alle historische erfgoedinstellingen die 'langs de linie' liggen bij werden betrokken. Deze erfgoedorganisaties zullen in 2010 VO-leerlingen gaan rondleiden langs de linie.

Van de gemeenten Kaag en Braassem en Nieuwkoop ontving EGH de opdracht om een erfgoedproject te maken over het onderwerp 'polder'. Aan deze projecten zullen alle basisschoolleerlingen gaan deelnemen, evenals meerdere erfgoedinstellingen.

De afdeling leverde ook een bijdrage aan het project De Ontdekking III van Kunstgebouw. Aan een vijftal basisscholen werd advies uitgebracht hoe een school zelf een erfgoedproject kan samenstellen.

PROVINCIAAL HISTORISCH CENTRUM

Opdrachten

De volgende opdrachten werden uitgevoerd.

Den Haag

Uitvoering van een 'nulmeting' voor het Gemeentemuseum Den Haag.

Hellevoetsluis

Advisering gemeente Hellevoetsluis over de Oudheidkamer Hellevoetsluis.

Pro Biblio

Het in opdracht van ProBiblio verzorgen van een expositie en de inrichting in de 'Themajaarbus'.

Provincie Zuid-Holland

Een haalbaarheidsonderzoek naar een Geschiedenis van 200-jaar Provinciaal Bestuur Zuid-Holland (1814-2014).

Archeon

Het ontwikkelen en produceren van een expositie 'De Romeinen en Albaniana aan de Limes'.

MONUMENTENWACHT

Opdrachten

Voor 19 objecten van de RGD zijn meerjarenonderhoudsplannen gemaakt. MW was hoofdaannemer voor de inspecties en meerjarenonderhoudsbegrotingen van 52 kerkelijke gebouwen en bouwwerken van het Bisdom Rotterdam. In 2009 zijn in het kader van de NRF Restauratiewijzer 9 quick scans uitgevoerd ter bepaling van de financieringsbehoefte van restauraties/onderhoud.

PROVINCIAAL STEUNPUNT MONUMENTENZORG EN ARCHEOLOGIE

Opdrachten

De volgende opdrachten werden uitgevoerd.

Binnenmaas

Cultuurhistorische analyse en waardestelling Coöperatieve Beetwortel Suikerfabriek te Puttershoek

Brielle

Bouwhistorisch Onderzoek en Bouwtechnische opname van de panden Voorstraat 78 en 80 en de Geuzenkerk in de Geuzenstraat 16 te Brielle

Duinwaterbedrijf Zuid-Holland

Contra expertise barakkencomplex Valkenburg (gemeente Katwijk)

Leiderdorp

Cultuurhistorische analyse en waardering boerderijcomplex Hoogmadenseweg 62 te Leiderdorp

Programmabureau de LIMES, Utrecht

Organisatie gemeenteseminar De LIMES op 11 december te Leiden

Projectbureau Belvedere, Utrecht

Op verzoek van Projectbureau Belvedere organiseerde het steunpunt op 23 juni de bijeenkomst Nieuw-Leyden in het Scheltemacomplex te Leiden. Met presentaties van Flip ten Cate, Marcel van Winsum en een rondleiding door projectleider Nieuw-Leyden Alexander de Vries

Aantal deelnemers: 18

Provincie Zuid-Holland, Den Haag

Voorbeeld Beleidsnota Archeologie

Schiedam

Cultuurhistorische Effectrapportage Groenweegje te Schiedam

Strijen

Bouwhistorisch Verkenning Kerkstraat 59 te Strijen

Bouwhistorische documentatie Openbare Lagere School, Havenweg 40 te Strijen

STAFAFDELING

Opdracht Provinciaal Archeologisch Centrum

Van de Provincie Zuid-Holland werd de opdracht ontvangen tot het maken van een Inrichtingsplan voor een nieuw te bouwen Provinciaal Archeologisch Centrum op het terrein van het Archeon in Alphen aan den Rijn. Opleverdatum in 2010.

Facilitering

Het Erfgoedhuis bood tegen betaling faciliteiten aan een aantal partnerorganisaties. Het ging om de Stichting Oude Hollandse Kerken, de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen, de Boerderijenstichting Zuid-Holland, de Vereniging van Musea in Zuid-Holland, de Stichting Geschiedschrijving Holland en het Regionaal Opleidingsproject.